
Tıp Öğrencisi Bakış Açısıyla Latince Terminoloji

Ahmet Kavaklı*, Murat Ögetürk*, İlder Kuş*, Hıdır Pekmez*,
Aslı Türkoğlu*, Mustafa Sarsılmaz*

Bu çalışma 5-7 Eylül 2002 tarihlerinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde düzenlenen "Tıp Eğitimi Sistemleri ve Anatomi" konulu Mezuniyet Sonrası Eğitim Toplantısı - II, 2002 Prof. Dr. İsmail Ulutaş Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET

Bu çalışmada, öğrencilerin Latince terminoloji ile ilgili olarak karşılaştıkları zorlukların ve bunların ortadan kaldırılması için gerekli adımların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Ondört çoktan seçmeli sorudan oluşan bir anket formu hazırlanarak, 2001-2002 Öğretim Yılı sonunda Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I, II ve III öğrencilerinden oluşan % 67.9'u erkek, % 32.1'i kız toplam 237 öğrenciye gözlem altında uygulandı. Veri analizi SPSS 7.5 programı ve Ki kare testi ile gerçekleştirildi.

Anket sonuçları ile öğrencilerin Latince terimleri anlamada zorluk çektikleri, şimdiye kadar karşılaştıkları terimlerin yaklaşık yarısının Türkçe karşılıklarını bildikleri, anlamını bilerek öğrendikleri anatomik terimlerin diğer derslerdeki terimlerin anlaşılmasına önemli ölçüde yardımcı olduğu ve terimlerin Türkçe karşılıklarına ulaşmak için sözlüğe baktıkları belirlendi. Ayrıca sonuçlar, öğrencilerin terminolojisi Türkçe olan bir tıp eğitimini benimsemediklerini, anatomik terimler yanında diğer tıbbi terimleri de içeren bir terminoloji eğitimi almak istediklerini de gösterdi

Yeniden yapılanma sürecindeki tıp eğitimi ve bunun paralelindeki anatomi eğitiminin daha iyiyi yakalamasında, öğrencilerin bu konu ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesinin yararlı olacağı kanısındayız.

Anahtar kelimeler: Latince, Terminoloji, Anatomi, Tıp Eğitimi.

GİRİŞ

Latince'nin yüzyıllar önce batı toplumlarında konuşuluyor veya en azından anlaşılıyor olması, o dönemlerde bu dili uluslararası teknik iletişimin bir aracı haline getirmiştir. Konuşulma niteliğini yitirdikten sonra da Latince bilimsel terminolojide yerini korumuş ve günümüze kadar varlığını devam ettirmiştir. Eğitim hedef ve yöntemlerinin değişmesiyle birlikte, İngilizce konuşulan ülkelerin bir bölümünde daha ondokuzuncu yüzyıl sonlarından başlayan bir akımla Latince dersleri yüksek öğrenim müfredatlarından çıkartılmaya başlanmıştır ⁽¹⁾.

Ülkemizde Latince, tıp bilimleri içinde en fazla anatomide kendine yer bulur. Anatomik terminoloji Latince üzerine kuruludur. Tıp eğitimine başlayan öğrencilerin Latince ile tanışması anatomi dersleriyle başlar. Doğal olarak da bu dile karşı yargıları bu dönemde oluşur. Zaman zaman öğrencilerin Latince terminoloji ile ilgili karşılaştıkları zorlukları dile getirdikleri ve bu zorlukları aşmaya yönelik öneriler bekledikleri görülür.

Çağdaş görüşe göre tıp eğitimi öğrenci odaklı olmalı ve eğitimin her aşamasında; amaçların ve müfredatların belirlenmesinde, fakülte yönetiminde, eğitim ve sonuçlarının değerlendirilmesinde öğrenci katılımı sağlanmalıdır ⁽²⁾.

Bu çalışmada, tıp fakültesi öğrencilerinin Latince terminoloji konusunda karşılaştıkları güçlüklerin ve bunların ortadan kaldırılması için alınacak önlemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOD

2001-2002 öğretim yılı sonunda Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I (n=94), II (n=95) ve III (n=48) öğrencilerinden oluşan toplam 237 kişiye (76 kız / 161 erkek), Latince terminoloji ile ilgili yargılarını, varsa karşılaştıkları zorlukları ve bunları aşmada kullandıkları yöntemleri sorgulamaya, görüş ve önerilerini belirlemeye yönelik 14 çoktan seçmeli sorudan oluşan bir anket formu hazırlanarak, gözlem altında uygulandı.

Elde edilen verilerin hata kontrolleri ve istatistiksel analizleri SPSS 7.5 programı aracılığıyla yapıldı. İstatistiksel değerlendirmede Ki kare testi kullanıldı.

BULGULAR

Çalışmaya alınan öğrencilere uygulanan anket formunda yer alan çoktan seçmeli sorular, cevap seçenekleri ve işaretlenme oranları Tablo 1 ve 2'de gösterilmiştir.

TARTIŞMA

Eğitim dili değişikliği, öğrencilerin başarılı olmasını engelleyen en önemli etmenlerden biridir ⁽³⁾. Anatomik terminolojide Türkçe dışında bir dilin kullanılıyor olmasının öğrencilerin öğrenmesi üzerindeki olumsuz etkisini en aza indirmek için, bir takım düzenlemeler yapılması önemlidir.

Southampton Üniversitesinde tıp öğrencisi olan Philips, sanat ile anatomi eğitimini ilişkilendirmenin öğrenmeye katkılarını incelediği yazısında ⁽⁴⁾, öğrencilerin öğrenmelerinin gerekli olduğunu bildikleri anatomik Latince terimleri can sıkıcı bulduklarını ve klinik olgular üzerine kurulu bir anatomi eğitiminin ilgi artışına neden olabileceğini belirtmiştir. Buna paralel şekilde çalışmamızda yer alan öğrencilerin önemli bir çoğunluğunda, Latince terimlerin bir

sıkıntı oluşturduğu belirlendi. Bunun yeni başlayan Dönem I öğrencilerinde daha büyük bir sorun olduğu dikkat çekici bir sonuç olarak göze çarpıyordu ($p=0.005$; Tablo 1).

Öğrencilerin anatomik terimlerin Türkçe karşılıklarını bilme oranları incelendiğinde, Dönem I öğrencilerinin daha az oranda terimin karşılığını bildikleri ve üst dönemlere geçildikçe bu oranın büyüdüğü görüldü ($p<0.001$). Bu sonuç, öğrencilerin zamanla Latince terminolojiye uyum sağladıklarını ve kelime dağarcıklarının arttığını gösterdi (Tablo 1).

Anlamını bilmedikleri Latince kelimeleri edinme şekilleri açısından dönemler arasında metodolojik farklılıklar tespit edildi. Dönem I öğrencilerinde bilmedikleri kelimeleri ezberleme eğilimi yüksek iken, Dönem II ve III öğrencilerinin Türkçe karşılıklara ulaşmaya çalıştıkları görüldü ($p<0.001$). Ayrıca Latince terimlerin anlamlarını öğrenmek için, Dönem III öğrencilerinin diğer dönemlere oranla daha fazla sözlük kullandıkları da belirlendi ($p=0.005$; Tablo 1).

Tıp fakültesi öğrencilerinin, öğretim üyelerinin konu anlatımı sırasında geçen Latince kelimelerin karşılıklarını yeterince vermedikleri, buna karşın tüm kelimelerin karşılığının verilmesinin yararlı olacağına dair görüşü, dönemler arası önemli bir farklılık olmaksızın savundukları görüldü (Tablo 1).

Latince ile ilgili zorlukları, kapsamı oldukça geniş tutulmuş ve anatomi eğitimine başlamadan önce anatomi dersleri dahilinde verilmesi planlanmış bir terminoloji eğitimi ile en etkin şekilde aşılabileceği görüşü, Dönem I öğrencilerinde daha fazla ($p=0.038$) olmak üzere tüm öğrencilerde önemli ölçüde kabul gördü (Tablo 2). Yenilenme uğraşı içindeki tıp eğitiminin müfredatları yapılandırılırken, bu sonucun dikkatlerden kaçmaması gerektiği düşünüldü.

Bütün zorluklarına karşın öğrencilerin, ayrı dönemlerde bulunan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmaksızın, hekimliğe özgü bir dilin kaybolmaması ve uluslararası birlikteliği sağlaması gerekçelerine dayanarak anatomik terminolojinin Latince kalmasını savundukları saptandı. (Tablo 2).

Sonuç olarak yeniden yapılanma sürecindeki tıp eğitimi ve bunun paralelindeki anatomi eğitiminin daha iyiyi yakalamasında, öğrencilerin bu konu ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesinin yararlı olacağı kanısına varıldı.

Teşekkür:

F.Ü. Tıp fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Yasemin AÇIK'a istatistiksel değerlendirmedeki yardımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- 1) Dirckx JH. Terminologia anatomica: International anatomical terminology. *JAMA* 2000; 283(11): 1485-1486.
- 2) Fidan D, Aksakoğlu G. Tıp eğitiminde alternatif yaklaşımlar. *Toplum ve Hekim* 1997; 79(12): 32-34.
- 3) Lucas P, Lenstrup M, Prinz J, Williamson D, Yip H, Tipoe G. Language as a barrier to the acquisition of anatomical knowledge. *Med Educ* 1997; 31(2): 81-86.
- 4) Phillips PS. Running a life drawing class for pre-clinical medical students. *Med Educ* 2000; 34(12): 1020-1025.

Tablo-1 Latince terminoloji ile ilgili öğrenci görüşleri

Terminoloji ile İlgili Sorular	Cevap Seçenekleri	DÖNEM I	DÖNEM II	DÖNEM III	TOPLAM
		Sayı (%)	Sayı (%)	Sayı (%)	Sayı (%)
Latince terimleri anlamada bir zorluk ile karşılaşılıyor musunuz?	Evet	76 (80.9)	57 (60)	36 (75)	169 (71.3)
	Hayır	18 (19.1)	38 (40)	12 (25)	68 (28.7)
Şimdiye kadar karşılaştığımız Latince kelimelerin yaklaşık ne kadarının Türkçe karşılığını biliyorsunuz?	Tamamının	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
	Çoğunun	10 (10.6)	25 (26.3)	26 (54.2)	61 (25.7)
	Yarı yarıya	65 (69.1)	58 (61.1)	20 (41.7)	143 (60.3)
	Az bir kısmının	19 (20.2)	12 (12.6)	2 (4.2)	33 (13.9)
Türkçe terimlerin fazla olması, konuyu daha iyi anlamanızı sağlıyor mu?	Evet	93 (98.9)	93 (97.9)	46 (95.8)	232 (97.9)
	Hayır	1 (1.1)	2 (2.1)	2 (4.2)	5 (2.1)
Anlamını bilmediğiniz kelimelerle karşılaştığımızda sorununuzu nasıl çözüyorsunuz?	Ezberliyorum	33 (35.1)	27 (28.4)	4 (8.3)	64 (27)
	Benzer kelimelerle ilgi kuruyorum	22 (23.4)	26 (27.4)	14 (29.2)	62 (26.2)
	Türkçe karşılığını öğreniyorum	25 (26.6)	30 (31.6)	30 (62.5)	85 (35.9)
	Çözmek için çabalamıyorum	14 (14.9)	12 (12.6)	0 (0)	26 (11)
Bilmediğiniz Latince kelimelerin Türkçe karşılığına ulaşmak için hangi yola başvuruyorsunuz?	Sözlüğe bakıyorum	47 (50)	49 (51.6)	38 (79.2)	134 (56.5)
	Başkasına soruyorum	32 (34)	25 (26.3)	6 (12.5)	63 (26.6)
	Metindeki ifadeden anlam çıkarıyorum	15 (16)	21 (22.1)	4 (8.3)	40 (16.9)
Öğretim üyeleri, Latince kelimelerin ne oranda Türkçe karşılığını vermektedirler?	Fazla	19 (20.2)	21 (22.1)	6 (12.5)	46 (19.4)
	Az	73 (77.7)	72 (75.8)	40 (83.3)	185 (78.1)
	Hiçbirinin	2 (2.1)	2 (2.1)	2 (4.2)	6 (2.5)
Derste Latince kelimelerin ne oranda Türkçe karşılıklarının verilmesini isterdiniz?	Tamamının	81 (86.2)	66 (69.5)	40 (83.3)	187 (78.9)
	Bir çoğunun	13 (13.8)	29 (30.5)	8 (16.7)	50 (21.1)
	Hiçbirinin	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Anatomide öğrendiğiniz kelimeler, diğer derslerdeki kelimeleri anlamanızı kolaylaştırıyor mu?	Fazla	48 (51.1)	73 (76.8)	36 (75)	157 (66.2)
	Az	43 (45.7)	20 (21.1)	12 (25)	75 (31.6)
	Hiçbir şekilde	3 (3.2)	2 (2.1)	0 (0)	5 (2.1)

Tablo-2 Terminoloji eğitimi ve tıp terminolojisi ile ilgili öğrenci görüşleri

Terminoloji Eğitimi ile İlgili Sorular	Cevap Seçenekleri	DÖNEM I	DÖNEM II	DÖNEM III	TOPLAM
		Sayı (%)	Sayı (%)	Sayı (%)	Sayı (%)
Latince terminoloji ile ilgili bir eğitim almak istermiydiniz?	Evet	69 (73.4)	54 (56.8)	28 (58.3)	151 (63.7)
	Hayır	15 (16)	19 (20)	14 (29.2)	48 (20.3)
	Fark etmez	10 (10.6)	22 (23.2)	6 (12.5)	38 (16)
Latince terminoloji eğitimi almak durumunda olsanız, hangi şekilde olmasını tercih edersiniz?	Ayrı bir ders	36 (38.3)	29 (30.5)	10 (20.8)	75 (31.6)
	Anatomi dersi içinde	49 (52.1)	49 (51.6)	38 (79.2)	136 (57.4)
	Fark etmez	9 (9.6)	17 (17.9)	0 (0)	26 (11)
Terminoloji ile ilgili bir eğitim uygulandığında, kapsam genişliği ne ölçüde tutulmalıdır?	Bütün terimleri kapsamalı	47 (50)	47 (49.5)	20 (41.7)	114 (48.1)
	Çoğu terimleri kapsamalı	38 (40.4)	36 (37.9)	28 (58.3)	102 (43)
	Temel terimleri kapsamalı	9 (9.6)	12 (12.6)	0 (0)	21 (8.9)
Terminoloji eğitimi, anatomik terimlerle sınırlandırılmalı mıdır?	Evet	16 (17)	13 (13.7)	2 (4.2)	31 (13.1)
	Hayır, diğer tıbbi terimleri de içermeli	78 (83)	82 (86.3)	46 (95.8)	206 (86.9)
Tamamen Türkçeleştirilmiş kelimelerle anatomi eğitimi verilmesi hakkındaki düşünceniz?	İyi olur	34 (36.2)	19 (20)	12 (25)	65 (27.4)
	Kötü olur	49 (52.1)	65 (68.4)	32 (66.7)	146 (61.6)
	Fark etmez	11 (11.7)	11 (11.6)	4 (8.3)	26 (11)
Türkçeleştirilmiş terimlerle anatomi eğitiminin ne şekilde bir menfi etkisi olur?	Latince içeren metinleri anlayamam	28 (29.8)	35 (36.8)	20 (41.7)	83 (35)
	Hekimliğe özgü bir dil kaybolur	56 (59.6)	55 (57.9)	28 (58.3)	139 (58.6)
	Hiçbir sakıncası olmaz	10 (10.6)	5 (5.3)	0 (0)	15 (6.3)